

โรงพยาบาลหนองคาย

วิธีปฏิบัติ

เลขที่ NK-WI-OPD-๐๑๖

เรื่อง การดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรัง

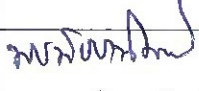
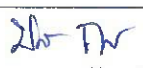

(chronic kidney disease, CKD)

เอกสารควบคุม

	ชื่อ-สกุล	ลายมือชื่อ	วัน เดือน ปี
จัดเตรียมโดย	นางพรพิชชาพิมพ์ เกตุกันท์		- ๖ ก.ย. ๒๕๖๕
ทบทวนโดย	นางบงกชจันทร์ กลนานนท์		- ๖ ก.ย. ๒๕๖๕
อนุมัติโดย	นางณฤดี ทิพย์สุทธิ์		๒๗-๙-๒๕

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่	หน้าที่ ๒/๑๒
วิธีปฏิบัติเลขที่ : NK-WI-OPD-๐๑๖	วันที่บังคับใช้	๖ ก.ย. ๒๕๖๕
เรื่อง: การดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรัง(chronic kidney disease, CKD)		

ตารางการแก้ไข

แก้ไขครั้งที่ (วันที่บังคับใช้)	รายละเอียดที่แก้ไข/ เหตุผลที่แก้ไข	จัดเตรียมโดย	อนุมัติโดย	ทบทวนโดย
ฉบับที่ A ๒๕๖๕	ออกฉบับใหม่ครั้งแรก	 นางพรพิชชาพิมพ์ เกตุกันท์	 นางบงกชจันทร์ กณานนท์	 นางณฤดี ทิพย์สุทธิ์

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้าที่ ๒/๑๕
วิธีปฏิบัติเลขที่ : NK-WI-OPD -๐๑๖	วันที่บังคับใช้ - ๖ ก.ย. ๒๕๖๕	
เรื่อง: การดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรัง(chronic kidney disease, CKD)		

๑. วัตถุประสงค์

- ๑.๑ เพื่อให้ผู้ป่วยที่มีภาวะ chronic kidney disease, CKD ได้รับการรักษาอย่างถูกต้องต่อเนื่อง
- ๑.๒ เพื่อชะลอความเสื่อมของไต และระวังรักษาภาวะแทรกซ้อน
- ๑.๓ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะ chronic kidney disease, CKD หน่วยงานต่างๆ และทีมงานที่เกี่ยวข้อง
- ๑.๔ เพื่อใช้ประเมินผลสำเร็จที่เป็นภาพรวมของการชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง (CKD) ที่เกิดจากผลการดำเนินการของหลายๆมาตรการรวมกัน
- ๑.๕ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่เหมาะสมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต ซึ่งจะช่วยยืดระยะเวลาการเข้ารับการรักษาโดยการบำบัดทดแทนไตออกไป
- ๑.๖ เตรียมความพร้อมผู้ป่วยเพื่อการบำบัดทดแทนไต

๒. **นโยบาย** บุคลากรทางการแพทย์ ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการดูแลผู้ป่วยและปฏิบัติตามแนวปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

๓. **ขอบเขต** รับดูแลผู้ป่วยจากภายในโรงพยาบาลจากแผนกต่างๆ ได้แก่ อายุรกรรม ศัลยกรรม คลินิกเบาหวานความดันโลหิตสูง เป็นต้น ผู้ป่วยจากภายนอกโรงพยาบาล แบ่งเป็นจากระบบการส่งต่อผู้ป่วยที่ชัดเจนในเครือข่ายจังหวัดหนองคาย ทั้งโรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ในเขตอำเภอเมือง ให้มีระบบส่งตัวผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในคลินิกเพื่อพบอายุรแพทย์โรคไตโดยตรง โดยไม่ต้องผ่านการคัดกรองที่คลินิกเวชปฏิบัติหรืออายุรกรรมก่อน ตามข้อบ่งชี้

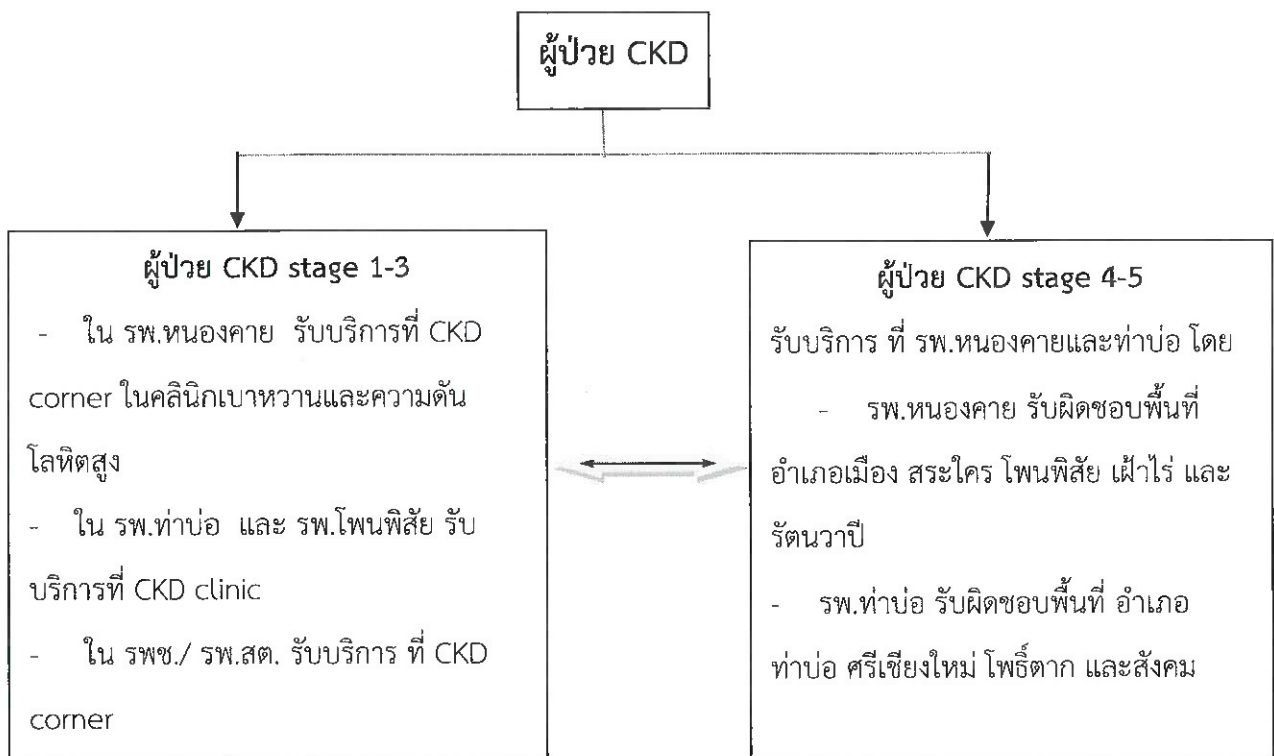
๑.ที่มีภาวะไตเสื่อมระยะ ๓ -๕ GFR ต่ำกว่า ๖๐ ml/min/๑.๗๓ m^๒ เป็นเวลานานกว่า ๓ เดือน โดยไม่ว่าจะมีร่องรอยของ kidney damage อื่นหรือไม่ก็ได้

๒.มีภาวะ kidney damage มานานกว่า ๓ เดือน ซึ่งทำให้เกิดความผิดปกติของโครงสร้างทางกายภาพ หรือสรีรวิทยาโดยอาจร่วมกับการลดลงของค่า GFR หรือไม่ก็ได้ ความผิดปกตินี้อาจตรวจได้จาก

- ความผิดปกติทางพยาธิวิทยาจากการตรวจชิ้นเนื้อไต
- Marker ของ Kidney damage ซึ่งได้จากการตรวจปัสสาวะหรือการตรวจ image ต่างๆ

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้าที่ ๓/๑๕
วิธีปฏิบัติเลขที่ : NK-WI-OPD -๐๑๖	วันที่บังคับใช้	๒๖ ก.ย. ๒๕๕๕
เรื่อง: การดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรัง(chronic kidney disease, CKD)		

แนวทางการให้บริการผู้ป่วย CKD แผนกผู้ป่วยนอก จังหวัดหนองคาย

๔. คำจำกัดความ CKD (chronic kidney disease) หมายถึง ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง เป็นภาวะที่มีการทำลายไต นานกว่า ๓ เดือน ส่งผลให้ไตทำงานผิดปกติ ซึ่งทราบได้จากการตรวจเลือด ปัสสาวะ เอกซเรย์ และ/หรือตรวจพยาธิสภาพของชิ้นเนื้อไต แบ่งผู้ป่วยออกเป็น ๕ ระยะ ตามค่า eGFR

eGFR หมายถึง estimated glomerular filtration rate (อัตราการกรองของไตที่ได้จากการคำนวณจากค่า serum creatinineของผู้ป่วย ตามสมการ CKD-EPI)

CKD Clinic คือ หน่วยบริการรักษาผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ที่จัดให้บริการหน่วยคัดกรอง รักษา ส่งเสริมฟื้นฟูสภาพที่จัดตั้งสถานบริการสุขภาพ

CAPD คือการล้างไตทางหน้าท้องแบบต่อเนื่องโดยผู้ป่วยหรือญาติเป็นผู้ปล่อยน้ำยาล้างไตเข้าแซ่ในช่องท้องประมาณ ๔-๖ ชั่วโมงแล้วจึงปล่อยน้ำยาออก ทำซ้ำๆ โดยทั่วไปเปลี่ยนน้ำยา ๔ ครั้งต่อวัน

HD คือ การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมเป็นการนำเลือดจากหลอดเลือดที่เตรียมไว้แล้วออกจากร่างกายผ่านเข้ามาในตัวกรองของเสีย เลือดที่ถูกกรองแล้วจะไหลกลับเข้าร่างกายทางหลอดเลือดอีกหลอดเลือดหนึ่งวิธีการนำเลือดเข้า-ออกทางหลอดเลือดนี้คล้ายกับการให้เลือดหรือน้ำเกลือทางหลอดเลือด(มิใช่การผ่าตัดเอาเลือดออกมาล้าง)โดยทั่วไปทำครั้งละ ๔ ชั่วโมง สัปดาห์ละ ๒-๓ ครั้ง

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้าที่ ๔/๑๒
วิธีปฏิบัติเลขที่ : NK-WI-OPD -๐๑๖	วันที่บังคับใช้	- ๖ ก.ย. ๒๕๖๕
เรื่อง: การดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรัง(chronic kidney disease, CKD)		

๕.หน้าที่ความรับผิดชอบ บุคลากรสหสาขาคลินิก CKD ประกอบด้วย

สหวิชาชีพ	บทบาทหน้าที่
แพทย์	-ให้การรักษามาตรฐาน -แจ้งผล LAB,V /S เชื่อมโยงกับพฤติกรรมเสี่ยง
พยาบาล	-แนะนำการรับบริการคลินิก CKD -ให้ความรู้เรื่องโรค CKD -แนะนำการแปลผล eGFR -ซักประวัติ ประเมินปัญหา -คัดกรอง วัด V/S และแจ้งผลการตรวจให้ทราบ -นัดเพื่อติดตามและต้องติดตามผู้ป่วยขาดนัด -ประสานส่งต่อ รพท./รพสต. และทีมเยี่ยมบ้าน -จัดทำแฟ้มประวัติ CKD
เภสัชกร	-ทบทวนการใช้ยาของผู้ป่วย -ให้ความรู้เรื่องการอ่านฉลากยา ความเข้าใจยาที่ใช้และหลีกเลี่ยงการใช้ยา NSAIDs
โภชนากร	-ให้ความรู้เรื่องโภชนาบำบัดเน้นการลดอาหารเค็มและการรับประทานอาหารโปรตีนต่ำ -ประเมินการรับประทานอาหารผู้ป่วย เพื่อควบคุมเบาหวาน และความดันโลหิตสูง
แผนกไตเทียม	-ประเมิน RRTการบำบัดทดแทนไต (Renal Replacement Therapy)
ผู้ช่วยเหลือคนไข้	ดูแลความสะอาดของห้องตรวจ เบิกอุปกรณ์ เครื่องมือ ดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย ภายใต้การกำกับของแพทย์/พยาบาล

๖.แนวทางปฏิบัติ

๖.๑ การพยาบาลในระยะก่อนการตรวจรักษา

๖.๑.๑ จุดคัดกรองหน้าห้องตรวจ วัดสัญญาณชีพ/ ประเมินคัดแยกประเภทผู้ป่วยการจัดลำดับความเร่งด่วนในขณะอยู่ในกระบวนการรักษา ตามแนวทาง Early Warning Signs OPD Nongkhai Hospital (ตามเอกสารแนบท้าย) แยกเป็น ๓ กลุ่มดังนี้

คะแนน ๑ คะแนน เป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวัง ประเมินซ้ำทุก ๑-๒ ชม

คะแนน ๒ คะแนน เป็นกลุ่มที่ต้องให้บริการช่องทางด่วน/ประเมินซ้ำทุก ๑๕ นาที
 คะแนน ๓-๕ คะแนน เป็นกลุ่มที่ต้องส่ง ER โดยมีพยาบาลวิชาชีพนำส่ง

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้าที่ ๕/๑๕
วิธีปฏิบัติเลขที่ : NK-WI-OPD -๐๑๖	วันที่บังคับใช้ ๒๖ ก.ย. ๒๕๖๕	
เรื่อง: การดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรัง(chronic kidney disease, CKD)		

๖.๑.๒ ซักประวัติอาการและอาการแสดงของผู้ป่วย

- กรณีผู้ป่วยรายใหม่แรกเข้าคลินิกส่งปรึกษาจากแผนกต่างๆ/ส่งต่อจากโรงพยาบาลชุมชน/ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ NEW Case ส่ง LAB ก่อนพบแพทย์ ตรวจ FBS CBC BUN Cr. Electrolyte UA UPCR Ca ALB PO๔

- กรณีผู้ป่วยรายเก่ามาตรวจตามนัด /มาตรวจผิดนัด ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการตามแผนการรักษาตรวจติดตาม eGFR ของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง Stage ๓ ทุก ๖ เดือน (CBC,BUN,Cr,E"lyte, Ca, PO๔, Alb, Lipid profile,PTH,Ferritin,TIBC,Serum Iron,HBsAb,HBsAg,HCV,HIV,LFTHbA๑C,FBS,Uric acid) และ ใน ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง Stage ๔ ทุก ๔ เดือน(CBC,BUN,Cr,E"lyte,Ca,P,Alb) หรือตามแพทย์พิจารณาเห็นว่าเหมาะสม

๖.๑.๓ ส่งพบเภสัชกรเพื่อ-ทบทวนการใช้ยาของผู้ป่วย และประสานกับโรงพยาบาลที่ส่งต่อผู้ป่วยเพื่อทราบประวัติการได้รับยาที่ถูกต้องทุกราย ให้ความรู้เรื่องการอ่านฉลากยา ความเข้าใจยาที่ใช้และหลีกเลี่ยงการใช้ยา NSAIDs

๖.๑.๔ ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของเวชระเบียนแล้วบันทึกข้อมูลในโปรแกรม HosXP

๖.๒ การพยาบาลในขณะรับการตรวจรักษา

- ช่วยแพทย์และดูแลให้ผู้ป่วยเข้ารับการตรวจรักษาตามความเร่งด่วนและลำดับคิวการตรวจ
 - พึงทักขีสิทธิ์ของผู้ป่วยขณะเข้ารับการตรวจ

๖.๓ การพยาบาลในระยะหลังการตรวจรักษา

๖.๓.๑ ตรวจสอบความถูกต้องของผู้ป่วยให้ตรงกับเอกสาร ได้แก่ คำสั่งการรักษา แบบฟอร์มการส่งตรวจต่างๆ เอกสารการประสานงาน / การส่งต่อค่าบริการสุขภาพขั้นตอนต่อไป

๖.๓.๒ ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติเกี่ยวกับเหตุผล ความจำเป็นและขั้นตอนของการบริการรักษา ดังนี้

- กรณีผู้ป่วยต้องเข้ารับการรักษาต่อในโรงพยาบาล แจ้งให้ผู้ป่วยและญาติทราบ ประเมินอาการผู้ป่วยก่อนส่งไปยังตึกผู้ป่วย ประสานงานกับตึกผู้ป่วยในทุกครั้ง

- กรณีผู้ป่วยนัดตรวจซ้ำเพื่อติดตามอาการ แจ้งกำหนดการนัดตรวจให้ผู้ป่วยและญาติทราบ ให้คำแนะนำการเตรียมตัวปฏิบัติตัวก่อนมาตรวจ และออกใบนัดตรวจครั้งต่อไป

๖.๓.๓ ส่งพบเภสัชกรหลังพบแพทย์เพื่อตรวจสอบการใช้ยาตามแผนการรักษาของแพทย์ จำนวนเม็ดยา เพื่อให้ครบตามกำหนดนัด

๖.๓.๔ ส่งพบโภชนากรเพื่อให้ความรู้เรื่องโภชนบำบัด เน้นการลดอาหารเค็มและการรับประทานอาหารโปรตีนต่ำ ประเมินการรับประทานอาหารผู้ป่วย เพื่อควบคุมเบาหวาน และความดันโลหิตสูง

๖.๓.๕ ส่งพบแผนกไตเทียม เพื่อประเมิน RRTการบำบัดทดแทนไต (Renal Replacement Therapy) ตามแผนการรักษาของแพทย์

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้าที่ ๑๑/๑๕
วิธีปฏิบัติเลขที่ : NK-WI-OPD -๐๑๖	วันที่บังคับใช้	- ๖ ก.ย. ๒๕๖๕
เรื่อง: การดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรัง(chronic kidney disease, CKD)		

๖.๓.๖ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางที่กำหนด ในกรณีดังต่อไปนี้

- การดูแลต่อเนืองที่บ้าน
- การส่งต่อไปยังสถานบริการอื่น
- การส่งต่อไปยังหน่วยงานภายในโรงพยาบาล

๖.๓.๗ บันทึกข้อมูลทางการพยาบาลลงในโปรแกรม HosXP / แบบฟอร์มที่กำหนด

๗. เครื่องชี้วัดคุณภาพ

๗.๑ อุบัติการณ์การเกิดอาการทรุดลงขณะรอตรวจ จนเกิดอันตรายกับผู้ป่วย = ๐%

๗.๒ อุบัติการณ์การตรวจรักษาผิดคน = ๐%

๘. เอกสารอ้างอิง

สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย.(๒๕๕๘).คำแนะนำสำหรับการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังก่อนการบำบัดทดแทนไต.

สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย.(๒๕๕๘).แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคไตเรื้อรังก่อนการบำบัดทดแทนไต.

สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย.(๒๕๕๘). คำแนะนำสำหรับการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังก่อนการบำบัด

ทดแทนไต (Clinical Practice Recommendation for the Evaluation and Management of

Chronic Kidney Disease in Adults ๒๐๑๕).

๙. เอกสารแนบ

๙.๑ วิธีการคำนวณการเปลี่ยนแปลง eGFR

๙.๒ การแบ่งระยะของโรคไตเรื้อรัง

๙.๓ Early Warning Signs OPD Nongkhai Hospital

วิธีการคำนวณการเปลี่ยนแปลง eGFR

- อาศัยวิธี simple linear regression ($y = mx+b$) โดย m หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของ eGFR คำนวณจากสูตร

$$m = \frac{[n(\sum xy) - (\sum x)(\sum y)] * 365}{n(\sum x^2) - (\sum x)^2}$$

เมื่อ n = จำนวนครั้งของผลตรวจ GFR

x = ระยะห่างของวันที่ตรวจ GFR จากวันแรกของการตรวจ GFR

y = ค่าของ eGFR ณ.เวลา x

CKD 2.3 การชะลอความเสื่อมของไต

ผู้ป่วยจะต้องได้รับการตรวจ creatinine/มีผล eGFR ≥ 2 ค่า จึงจะถูกนำมาประเมินอัตราการลดลงของ eGFR ได้ เปรียบเทียบกับค่า GFR ย้อนหลัง 1 ปีงบประมาณและการตรวจแต่ละครั้งต้องห่างกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน และไม่มีการวินิจฉัยภาวะไตวายเฉียบพลันก่อนค่าของ GFR 3 เดือน

DATE	eGFR(y)	x	xy	x ²
03/01/2019	60.10	0	0.00	0
11/04/2019	58.68	98	5,750.64	9,604
18/07/2019	75.86	196	14,868.56	38,416
24/10/2019	47.87	294	14,073.78	86,436
SUM	242.51	588	34,692.98	134,456
m =	$\frac{[n(\sum xy) - (\sum x)(\sum y)] * 365}{n(\sum x^2) - (\sum x)^2}$		=	-7.2665

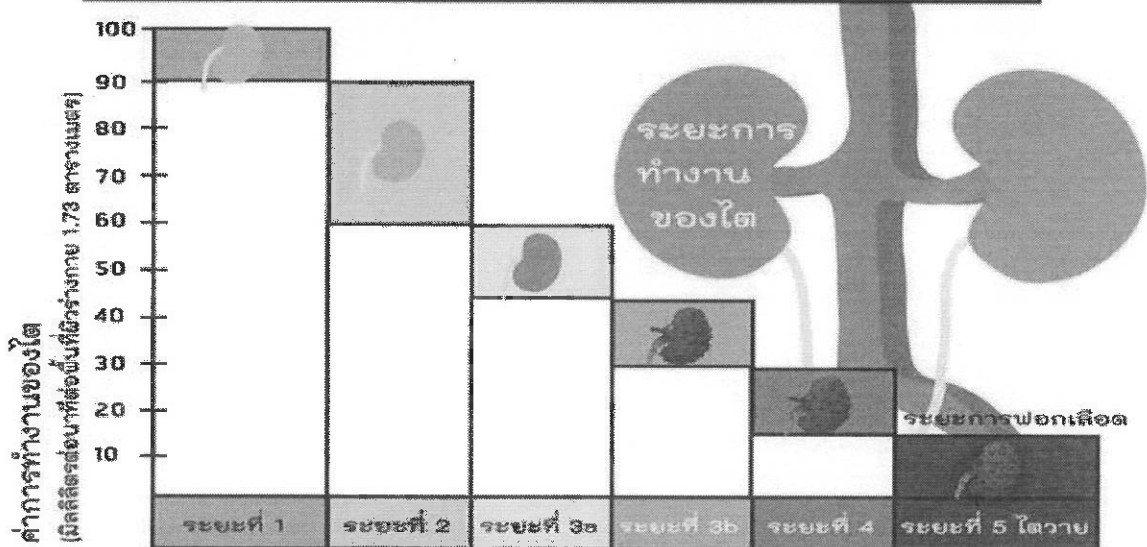

การแบ่งระยะของโรคไตเรื้อรัง

โรคไตเรื้อรังแบ่งเป็นระยะได้ดังนี้

ระยะ	ค่าการทำงานของไต (มีผลลิตรต่อวินาทีต่อพื้นที่ผิว ร่างกาย 1.73 ตารางเมตร)	ความหมาย
ระยะที่ 1	มากกว่าหรือเท่ากับ 90	ไตผิดปกติ แต่ไตยังทำงานดี
ระยะที่ 2	60 - 89	ไตทำงานลดลงเล็กน้อย
ระยะที่ 3a	45 - 59	ไตทำงานลดลงปานกลางระดับหนึ่ง
ระยะที่ 3b	30 - 44	ไตทำงานลดลงปานกลางระดับสอง
ระยะที่ 4	15 - 29	ไตทำงานลดลงมาก
ระยะที่ 5	น้อยกว่า 15	ไตวายระยะสุดท้าย

ขณะนี้ระยะไตเรื้อรังของท่านคือ.....

Early Warning Sign

OPD Nongkhaj Hospital

	3	2	1	0	1	2	3
RR		< 8		9 - 14	15 - 20	21 - 29	> 30
PR		< 40	40 - 50	51 - 100	101 - 110	111 - 129	> 129
BP (sys)	< 70	70 - 80	81 - 100	100 - 159	160 - 180	181 - 199	≥ 200
Temp		< 35.0	35.1 - 36	36.1 - 38	38.1 - 38.5	≥ 38.6	
SpO2	< 90	> 93 - 94		≥ 94			
อาการ	- ชักเกร็ง/ ชีพจร - แขนงอก PS > 7 - $50 \leq BS < 500 \text{mg}\%$ - BS > 250mg% - มีอาการเหนื่อย หอบ - ชีพจร		เวียนศีรษะ ตาพร่ามัว เหนื่อย เพลีย เล็กน้อย	รู้สึกตัวดี ไม่มีอะไร เปลี่ยนแปลง		- ปวดเวียนศีรษะ - ไข้ - อ่อนเพลีย - หันภาพเข้มน - ปัสสาวะบ่อย - ใจเต้นเร็ว	- ชีพจร < 20% ร่วมกับมีภาวะ เลือดออกที่ไม่ สามารถหยุดได้ - Platelet < 50000 - $K < 2.5, K > 5.5$ - $Na < 120, Na > 150$

คะแนน 1 คะแนน ผีประวัง จัดให้นั่งไขว่ห้าง ผีประวัง และประเมินซ้ำทุก 1 - 2 ชั่วโมง

คะแนน 2 คะแนน ช่องทางดำวน / repeat V/S วัดซ้ำ 15 นาที

คะแนน 3 - 5 คะแนน ส่ง ER

ชื่อ - นามสกุล ..... อยู่ ..... HN .....

วันที่	เวลา	EWS Score	T	P	R	Bp	O2 sat	อาการ/หมายเหตุ	ลายเซ็น

หมายเหตุ ความดันโลหิต $\geq$ Bp 180/100 วัดซ้ำหลังนั่งพัก 15 นาที x 2 ครั้ง ถ้าค่าผิดปกติตามเกณฑ์ ส่ง ER

